

**«ЖАҢА ТАРИХИ ШЫНДЫҚ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ
МЕМЛЕКЕТТІК АУДИТ ЖҮЙЕСІ»**

**Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференцияның
баяндамалар жинағы**

**Сборник докладов международной научно-
практической конференции**

**«СИСТЕМА ГОСУДАРСТВЕННОГО АУДИТА В
УСЛОВИЯХ НОВОЙ ИСТОРИЧЕСКОЙ
РЕАЛЬНОСТИ»**

**Collection of reports of the international scientific
and practical conference**

**“THE SYSTEM OF STATE AUDIT IN THE CONTEXT
OF A NEW REALITY”**

НҰР-СҰЛТАН 2021

УДК 657.6
ББК 65.053
С23

С23 Сборник докладов международной научно- практической конференции «Система государственного аудита в условиях новой исторической реальности» = Collection of reports of the international scientific and practical conference “The system of state audit in the context of a new reality” = «Жаңа тарихи шындық жағдайындағы мемлекеттік аудит жүйесі» Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференцияның баяндамалар жинағы. – Нұр-Сұлтан: - 549 б.

ISBN 978-601-337-598-4

Жинаққа жаңа тарихи шындық жағдайындағы мемлекеттік аудиттің өзекті мәселелері бойынша студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және профессор-оқытушылар құрамының баяндамалары кірді

The collection includes reports of students, undergraduates, doctoral students and teaching staff on topical issues of state audit in the context of a new historical reality

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и профессорско-преподавательского состава по актуальным вопросам государственного аудита в условиях новой исторической реальности

ISBN 978-601-337-598-4

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2021

және оны автоматтандыруды, мемлекеттік басқару жүйесінің әртүрлі деңгейлерінде білікті персоналды даярлауды талап етеді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. МСХҚЕС 35 «Шоғырландырылған Қаржылық Есептілігі». – 2013. - URL: https://www.ifac.org/system/files/publications/files/IPSAS-35-5final-LC-MSFO-OS-35-Konsol.fin_otchetnost.pdf
2. Handbook of International Public Sector Accounting Pronouncements. 2017 Edition, vol. I, vol. II, International Federation of Accountants. - URL: <http://www.ifac.org/publications-resources/2017-handbook-international-public-sector-accounting-pronouncements>
3. Government Finance Statistics Manual 2014. International Monetary Fund. Available at: <http://www.imf.org/external/np/sta/gfsm/>
4. Руководство КС РЕМПАЛ по консолидации финансовой отчетности/ Казначейское сообщество РЕМПАЛ. Тематическая группа по бухгалтерскому учету и отчетности в государственном секторе. - URL: https://www.pempal.org/sites/pempal/files/financial_reporting_consolidation_guidance_rus.pdf
5. Жаңа Зеландия Үкіметінің қаржылық есептілігі. - URL: <http://www.treasury.govt.nz/government/financialstatements/yearend/jun17>
6. Australian System of Government Finance Statistics: Concepts, Sources and Methods. Australian Bureau of Statistics, Commonwealth of Australia, 2015. – URL: [http://www.ausstats.abs.gov.au/ausstats/subscriber.nsf/0/418BDDEBD088A012CA257F230019D433/\\$File/55140_2015.pdf](http://www.ausstats.abs.gov.au/ausstats/subscriber.nsf/0/418BDDEBD088A012CA257F230019D433/$File/55140_2015.pdf)
7. Швейцарияда федералды үкіметтің шоғырландырылған қаржылық есептілігі. – URL: https://www.efv.admin.ch/efv/en/home/finanzberichterstattung/finanzberichte/konsolidierte_rg_bund.html

ТИІМДІЛІК АУДИТІНІҢ ҚАЗІРГІ ЗАМАНҒЫ ПРОБЛЕМАЛАРЫ ЖӘНЕ ОНЫ ШЕШУ ЖОЛДАРЫ

Жауынбай А.А.

«Мемлекеттік аудит» білім беру бағдарламасының магистранты

Л. Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті,

Нұр-Сұлтан қ., Қазақстан Республикасы

E-mail: a_zhauynbay@mail.ru

Аннотация. Мемлекеттің бюджет-қаржы саясатына жаңа тәсілдерді қалыптастыру мемлекеттік қаражаттың пайдаланылуына бақылау жүргізу құралдарын өзгертуді талап етеді. Осыған байланысты тиімділік аудитін дамыту және практикаға енгізу мәселелері көтеріледі, сондықтан мақалада осы

құралды пайдаланудың бүгінгі күнгі өзекті мәселелері қаралып, оларды шешу бағыттары айқындалды. Тиімділік аудитінің жұмыс істеуінің шетелдік тәжірибесін зерделеу аудит объектілеріне, бақылаушы органдарға және оны АҚШ-та, Канадада және кейбір басқа елдерде жүзеге асыру ерекшеліктеріне салыстырмалы талдау жүргізуге мүмкіндік берді. Тиімділік аудитінің қаржылық аудиттен және сәйкестік аудиттен айырмашылықтары бар, ол ресурстарды пайдаланудың ұтымдылығын және шығындардың тиімділігін бағалауға бағытталуы керек, бұл белгілі бір проблемаларды тудырады. Бұл мақалада Қазақстандағы тиімділік аудитін іс жүзінде жүзеге асырудың үш маңызды мәселесі көтеріліп, оларды шешу жолдары көрсетілген.

Түйін сөздер: мемлекеттік аудит, тиімділік аудиті, қаржылық бақылау.

Аннотация. Формирование новых подходов к бюджетно-финансовой политике государства требует изменения инструментов контроля за использованием государственных средств. В этой связи поднимаются вопросы развития и внедрения в практику аудита эффективности, поэтому в статье рассмотрены актуальные на сегодняшний день вопросы использования данного инструмента и определены направления их решения. Изучение зарубежного опыта функционирования аудита эффективности позволило провести сравнительный анализ объектов аудита, контролирующих органов и особенностей его осуществления в США, Канаде и некоторых других странах. Аудит эффективности имеет отличия от финансового аудита и аудита соответствия, который должен быть направлен на оценку рациональности использования ресурсов и эффективности затрат, что создает определенные проблемы. В данной статье подняты три важнейшие проблемы практической реализации аудита эффективности в Казахстане и обозначены пути их решения.

Ключевые слова: государственный аудит, аудит эффективности, финансовый контроль.

Annotation. The formation of new approaches to the state's fiscal policy requires changes in the instruments of control over the use of public funds. In this regard, the issues of development and implementation of performance audit in practice are raised, so the article considers the current issues of using this tool and defines the directions for their solution. The study of foreign experience in the functioning of the performance audit allowed us to conduct a comparative analysis of the objects of audit, regulatory authorities and the specifics of its implementation in the United States, Canada and some other countries. An efficiency audit is different from a financial audit and a compliance audit, which should be aimed at evaluating the rational use of resources and cost effectiveness, which creates certain problems. This article raises the three most important problems of practical implementation of performance audit in Kazakhstan and identifies ways to solve them.

Keywords: state audit, efficiency audit, financial control.

Мемлекеттік қаражатты пайдалануды бақылауды ұйымдастыру мәселелері Ежелгі Египет, Рим империясы кезінде де адамдарды аландатты. Бақылаушылар ретінде жеке адамдар немесе органдар, мысалы, Афиныдағы Халық жиналысы болып саналды (б.з. д. 5 ғ.) [1]. Қоғам дамыды, бақылау

нысандары мен құралдары қайта құрылды. 13 ғасырдың басында Англияда патшаның жарлығымен аудиторлар тағайындалды, олардың негізгі міндеті округтерде салық төлеудің дұрыстығын тексеру болды. Осылайша, тарихи дамудың бірінші кезеңінде аудит ағылшын королі мен мемлекетінің мүддесі үшін жүргізілген бақылаумен байланысты болды. Уақыт өте келе аудиттің функциялары мен міндеттері өзгерді, ол көбінесе коммерциялық ұйымдарды тексеруге бағытталған, ал бюджеттік сектор ұйымдары бақылау-тексеру тексерулеріне ұшырады. Бірақ өткен ғасырдың ортасынан бастап бақылауды ұйымдастыру мен жүргізудің жаңа тәсілдерін көздейтін бюджет қаражатын пайдалануды бақылау құралы ретінде тиімділік аудитін жүргізу қажеттілігі мәселесі көтеріле бастады. 60-жылдардың ортасында АҚШ-та бюджеттік бағдарламаларды әзірлеу және орындау кезінде, атап айтқанда, бюджетті қалыптастырудың бағдарламалық және мақсатты әдісімен оны жүзеге асыру және жоспарланған мақсаттарға қол жеткізу үшін қажетті ресурстар есептелді. Мұндай бюджеттік бағдарламаларды іске асыру қол жеткізілген мақсаттар мен жұмсалған ресурстарды бағалаудың тиісті жүйесін құруды талап етті, бұл іс жүзінде тиімділік аудитінің пайда болуына әкелді [2].

Мемлекеттік аудиттің мемлекеттік қаржылық бақылаудан айырмашылығы сол немесе өзге ақпараттың сәйкестігін бағалау қаржылық бақылау үшін басым мәнге ие болатындығында, ал тиімділік аудиті өз кезегінде мемлекеттік қаржы ресурстары мен мемлекеттік меншікті пайдаланудың нәтижелілігіне бағытталған.

Мемлекеттік аудит саласындағы стандарттау әлемдік жаһандану процестеріне, Халықаралық Жоғары мемлекеттік аудит органдары ұйымында – International Organization of Supreme Audit Institutions (INTOSAI) әлем елдері өкілдігінің кеңеюіне байланысты кең тәжірибе алмасу мүмкіндігінің пайда болуына негізделген.

"Тиімділік аудиті" термині алғаш рет INTOSAI Конгресінде белгіленді және 1977 жылы тиімділік аудитінің мазмұнын айқындайтын 4-бапта бақылаудың басқару қағидаттарының Лима декларациясында (the Lima Declaration of Guidelines on Auditing Precept) көрініс тапты. Бұл ереже қаржылық аудитпен қатар бақылаудың басқа түрінің қажеттілігін тұжырымдайды, оның міндеті өзіне жүктелген міндеттерді орындау кезінде тексерілетін ұйымның ресурстарын пайдаланудың үнемділігі, тиімділігі мен өнімділігін тексеруге дейін азаяды. Тиімділік аудиті әкімшілік және ұйымдастырушылық жүйелерді қоса алғанда, мемлекет жүзеге асыратын шығыстардың түпкілікті нәтижелерін бағалаумен сипатталады. Тиімділік аудиті мемлекеттік бақылаудың жоғары органдарының еуропалық (ЕУРОСАИ) және азиялық (АЗОСАИ) ұйымдарының стандарттарында да қаралады.

Бүгінгі таңда жоғары қаржылық бақылау органдарының (the International Standards of Supreme Audit Institutions 3000) қолданыстағы халықаралық стандартында тиімділік аудиті (Performance auditing) аудит объектілерінің қызметін жетілдіру болып табылатын ресурстарды үнемді пайдалану,

мемлекеттік кәсіпорындардың, бағдарламалардың немесе ұйымдардың тиімділігі мен өнімділігіне тәуелсіз сараптама ретінде анықталады [3].

1990 жылдардың басында АҚШ, Ұлыбритания, Австралия және Жаңа Зеландияның қаржы жүйелері үшін әкімшілік және мемлекеттік қаржыландырудың көптеген реформалары болды. Мұның себебі экономикалық өсу қарқынының баяулауына байланысты қаржылық тұрақтылықтың болмауы болды. Осының салдарынан әкімшілік органдар қызметінің өнімділігі мен нәтижелерін арттыруға бағытталған тиімділікті басқару әдістерін енгізу қажеттілігі туындады.

Бүгінгі таңда бұл сыртқы бақылау құралы Швециядағы Ұлттық аудит агенттігі, Германия мен Франциядағы Есеп палатасы, Ұлыбританиядағы мемлекеттік бақылау, Канададағы бас аудитор кеңсесі, АҚШ-тағы жалпы бухгалтерлік есеп Басқармасы сияқты орталық бақылау - ревизиялық органдар мен жоғары ревизиялық мекемелердің қауымдастықтары арқылы жүзеге асырылады [4].

1-кестеде шет елдерде пайдаланылатын қаржылық бақылау құралы ретінде тиімділік аудитінің қысқаша сипаттамасы берілген.

1-кесте

Шет елдерде пайдаланылатын қаржылық бақылау құралы ретінде тиімділік аудиті

Елдер	Қаржылық бақылау органы	Ерекшеліктері	Тексеру объектісі	Тексеру түрі мен кезеңділігі
1	2	3	4	5
Канада	The Office of the Audit General	Мемлекеттік органдар мен бағдарламалық құжаттардың қызметінің тиімділігіне толыққанды бағалау жүргізу.	Мемлекеттік қаражатты пайдаланатын ұйымдар; мемлекеттік бағдарламаларды іске асыру	Канаданың Өнімділік туралы есебі - нәтиже туралы есеп (нәтиже). Төрт аудиторлық есеп жыл сайын Канаданың Қауымдар палатасына ұсынылады.
Ұлыбритания	National Audit Office	Негізгі тексеру жедел және қорытынды (әлеуметтік маңызды) нәтижелерге қолайлы зуге бағытталған,	Мемлекеттік қаражатты пайдаланатын ұйымдар, субъектілер;	Парламентке бюджеттің атқарылуы туралы жылдық есеп пен есеп

		мақсатты индикаторлардың орындалуы туралы тоқсан сайынғы	кірістерінің 50% -дан астамын қоғамдық қорлардан алды.	және Есеп сотының аудиторының қорытындысы ұсынылады.
АҚШ	The Government Accountability Office (GAO)	Мемлекеттік бағдарламалардағы қателіктерді анықтауға және жоюға мүмкіндік береді. Ішкі аудит жүйесі - мемлекеттік органдардың міндетті атрибуты.	Мемлекеттік бағдарламаларды, мемлекеттік бағдарламаларды іске асыратын мемлекеттік ұйымдар	Министрліктердің әрқайсысының орындалуы туралы жылдық есеп.
Жаңа Зеландия	Audit office	Парламентке және қоғамға мемлекеттік органдардың талап етілетінін орындайтындығына және заңды және әділетті әрекет ететіндігіне кепілдік беру	Ұлттық резервтік банктен басқа мемлекеттік ұйымдар мен мемлекеттік жобалар.	Қол жеткен нәтижелер туралы есеп және Есеп палатасының аудиторлық қорытындысы Парламенттің Өкілдер палатасына ұсынылады.
Австралия	Australian National Audit Office, ANAO	Тиімділік аудиті адамға немесе органға қатысты жекетілген операциялық қызметінің кез-келген аспектісін қарауды немесе зерттеуді білдіреді.	Бюджеттік қаражатты пайдаланушылар және Есеп палатасының өзіне қатысты аудиторлық тексеруді қамтамасыз етеді.	Әр министрліктің жылдық есебінің бөлігі болып табылатын бюджеттің атқарылуы туралы есеп парламенттің қарауына жіберіледі.

Шет елдерде тиімділік аудитін жүргізу тәртібі жоғары қаржылық бақылау органдарының халықаралық стандарттарына негізделеді: ISSAI 300 "тиімділік аудитінің негізгі қағидаттары", ISSAI 3000 "тиімділік аудитін жүргізу жөніндегі Нұсқаулық", ISSAI 3100 "тиімділік аудитін жүргізу жөніндегі Нұсқаулық". Алайда, әрбір елде ұлттық заңнамамен, Тарихи практикамен, қолданыстағы дәстүрлермен немесе әдет-ғұрыптармен айқындалатын мемлекеттік қаражатты тексеруді нормативтік реттеу тәртібін іске асырудың өз ерекшеліктері бар.

Әлемдік тәжірибе тиімділік аудитін бақылаудың дербес түрі ретінде пайдалану бюджет қаражатын пайдаланушы ұйымдардың жұмыс істеу тиімділігі туралы толық, анық және объективті ақпарат беру есебінен мемлекеттік ресурстарды басқару процесінің өзін жақсартатынын дәлелдейді.

1-кестеде қарастырылған елдерде аудитті жүзеге асыру нысандарында белгілі бір айырмашылықтар бар екеніне назар аударған жөн, алайда қазіргі уақытта тиімділік аудитінің жалпы қабылданған тұжырымдамасы қолданылады, оның мәні жүктелген функцияларды, міндеттерді орындау немесе қойылған міндеттерді шешу үшін алынған бюджет қаражатын олардың үнемділігін, өнімділігін және пайдалануының нәтижелілігін айқындау мақсатында атқарушы билік органдары мен бюджеттік ұйымдардың қызметіне талдау жүргізу болып табылады [5].

Қазақстанда соңғы жылдары сыртқы мемлекеттік қаржылық бақылау органдарының бақылау-тексеру және сараптамалық-талдау қызметі үшін негіз болған белгілі бір құқықтық база қалыптасты. Қазақстанда тиімділік аудитін жүргізу жөніндегі бақылау іс-шаралары нормативтік-құқықтық және әдістемелік базамен реттеледі (сурет.1).

1-сурет

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ТИІМДІЛІК АУДИТІН РЕТТЕУ

Заңнамалық

- Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау туралы Қазақстан Республикасының Заңы 2015 жылғы 12 қарашадағы № 392-V ҚРЗ [6].

Қаулы

- Сыртқы мемлекеттік аудиттің және қаржылық бақылаудың рәсімдік стандарттарын бекіту туралы Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитеті Төрағасының 2016 жылғы 31 наурыздағы № 5-НҚ қаулысы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2016 жылы 28 сәуірде № 13647 болып тіркелді [7].

Жарлық

- Мемлекеттік аудиттің және қаржылық бақылаудың жалпы стандарттарын бекіту және "Мемлекеттік қаржылық бақылау стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Президентінің 2009 жылғы 7 сәуірдегі № 788 Жарлығының күші жойылды деп тану туралы Қазақстан Республикасы Президентінің 2016 жылғы 11 қаңтардағы № 167 Жарлығы [8].

Тиімділік аудитінің мақсаты жетілдіру бойынша ұсынымдарды ұсына отырып, тиімділік аудитінің зерделенген бағытында немесе мемлекеттік аудит объектісінің қызметінде үнемділікке, тиімділікке және нәтижелілікке (өнімділікке) қатысты тәуелсіз, құзыретті және объективті пікір білдіру болып табылады.

Тиімділік аудитінің міндеттері мыналар:

- 1) тиімділік аудитінің өзекті тақырыбы мен өлшемшарттарын айқындау;
- 2) тиімділік өлшемшарттарына қол жеткізуге, олардың ауытқу себептерін анықтауға (болған жағдайда) қатысты жеткілікті және сенімді аудиторлық дәлелдемелер жинау;

3) қажет болған жағдайда, анықталған кемшіліктер мен бұзушылықтарды жою және болашақта оларға жол бермеу, сондай-ақ тиімділік аудитінің зерделенген бағытында немесе мемлекеттік аудит объектісінің қызметінде тиімділікті жақсарту және арттыру бойынша ұсынымдарды әзірлей отырып, тәуелсіз, объективті және құзыретті аудиторлық есеп пен қорытындыны қалыптастыру[7].

2-Кесте

Қазақстан Республикасындағы тиімділік аудиті

Мемлекеттік аудит органы	Тиімділік аудит объектісі	Ерекшелігі	Есептілік
1	2	3	4

Есеп Комитеті, Тексеру комиссиялары	мемлекеттік органдар, мемлекеттік мекемелер, квазимемлекеттік сектор субъектілері, сондай-ақ бюджет қаражатын алушылар	- ұйымның бюджет қаражатын олардың тиімділігін арттыру мақсатында пайдалану жөніндегі қызметін талдау, кемшіліктерді анықтау және оларды жою жөнінде шешім қабылдауға көмектесу; - қаржыны тиімді пайдалану резервтерін анықтау. Басты міндет – нәтижеге назар аудару.	Қойылған мақсаттарға сәйкес бақылау іс-шарасын жүргізу нәтижелері туралы есеп. Есепте қорытындылар мен тиімділікті бағалау критерийлеріне негізделген тұжырымдар, кемшіліктер мен проблемалардың бар екендігіне сендіретін дәлелдер мен ұсыныстар болады
Ескертпе: кесте автормен құрылған			

Тиімділік аудитін бақылау құралы ретінде пайдаланудың шетелдік тәжірибесін зерттеу оның тиімділігін көрсетеді. Қазақстанда оны пайдалану мен дамытуда оң өзгерістер байқалды, бірақ бүгінде Қазақстанда бақылаудың осы түрін дамытуға кейбір кедергілер бар, олардың қатарына мыналар жатады:

1. Әдістемелік базаның жеткіліксіздігі.
2. Білікті кадрлардың жетіспеушілігі проблемасы бар.

3. Халықаралық ынтымақтастықты жолға қою мен кеңейтудегі мемлекеттік аудит органдары белсенділігінің төмен болуы проблемасы. Қазіргі уақытта әлемнің көптеген елдерінің мемлекеттік аудит органдары белсенді және жемісті ынтымақтасады. Бұл ретте мемлекеттік аудит саласындағы халықаралық ынтымақтастық бүгінгі күні ақпарат алмасумен, семинарлар мен конференциялар өткізумен шектелмейді. Қазіргі уақытта мемлекетаралық ауқымдағы мәселелерді шешетін бірлескен және қатар тексерулердің саны өсуде.

Ұйымның не істейтінін және оны қалай жасайтынын бағалау өте маңызды. Бағдарламаның мәлімделген немесе болжанған мақсаттарға қол

жеткізуге әсері туралы қорытынды жасауға болатын жағдайлар мен себеп-салдарлық байланыстарды анықтауға ерекше мән берілуі керек.

Осылайша, жүргізілген зерттеулер тиімділік аудиті әртүрлі шет елдерде дамығанын көрсетті. Тиімділік аудитінің жалпы ережелерін реттейтін нормативтік құжаттар көзделгенімен, әр елде оны жүргізудің тарихи және Ұлттық айырмашылықтарға байланысты ерекшеліктері бар, оны жүзеге асыратын қаржылық бақылау органдары да ерекшеленеді.

Қазақстан үшін тиімділік аудиті жаңа құрал болып табылады, ол қоғам үшін, әсіресе мемлекеттік қаржылық менеджменттің жаңа тәсілдерін қалыптастыру жағдайында үлкен маңызы бар көптеген мәселелерді қамтиды. Оның артықшылығы-мемлекеттік қаражатты тиімсіз пайдалану себептерін жою бойынша ұсыныстар әзірлеу қажеттілігі. Қазақстанда тиімділік аудитін практикалық іске асырудың анықталған проблемалары оларды жою жолдарын анықтауға мүмкіндік берді: білікті кадрларды даярлау, сарапшыларды тарту; оның айрықша сипаттамаларын ескеретін тиімділік аудитін ұйымдастыруды және жүргізуді әдістемелік қамтамасыз ету кешенін әзірлеу. Бақылаудың бұл құралы неғұрлым белсенді дамуы керек, өйткені ол мемлекеттің ғана емес, бүкіл қоғамның мүдделерін қорғауға арналған.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Алексеенко Е. А. 2015. Аудиттің қалыптасуы мен дамуының тарихи аспектілері. Қазіргі ғылымның теориялық және қолданбалы аспектілері. № 7-6: 84-88б.

2. Рудакова Е.2015. Мемлекеттік қаражатты пайдалану тиімділігінің аудиті: монография. Ресей мен Қазақстандағы бухгалтерлік есеп, бақылаудың заманауи мәселелері және оларды шешу жолдары, ред.Л. А. Зимакова – Белгород: "ЭПИЦЕНТР"ЖШС. 144-151 Б.

3.Бақылаудың басқару принциптерінің Лима декларациясы. 1977 ж. [Электрондық ресурс]<http://www.srd.ru/documents/schpal/limdecl.pdf>.

4.BarzelayM.1997.Centralauditinstitutionsandperformanceauditing.AcomparativeanalysisoforganizationalstrategiesintheOECD.Governance№1;10(3):236.

5. 2008 Ж. ТМД – ға қатысушы мемлекеттерде негізгі ұлттық көрсеткіштерді әзірлеу мен пайдаланудағы және тиімділік аудитін дамытудағы жоғары қаржылық бақылау органдарының рөлі туралы. Ресей Федерациясының Есеп палатасының Бюллетені. № 9: 3–9.

6. Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау туралы. - [Электрондық ресурс]<https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z1500000392>

7. Сыртқы мемлекеттік аудиттің және қаржылық бақылаудың рәсімдік стандарттарын бекіту туралы. - [Электрондық ресурс]<https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V1600013647>

8.Мемлекеттік аудиттің және қаржылық бақылаудың жалпы стандарттарын бекіту және "Мемлекеттік қаржылық бақылау стандарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Президентінің 2009 жылғы 7 сәуірдегі

№ 788 Жарлығының күші жойылды деп тану туралы. - [Электрондық ресурс]<https://adilet.zan.kz/kaz/docs/U1600000167>

ІШКІ АУДИТОРЛАРДЫҢ КӘСІБИ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН АРТТЫРУ: ІШКІ АУДИТТЕГІ ҚҰЗЫРЕТТІЛІК МОДЕЛІ

Жұманова А.Н.

«Мемлекеттік аудит» білім беру бағдарламасының магистранты,
Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық Университеті,

Қазақстан Республикасы

Нұр-Сұлтан қ.

E-mail: zhumanova.aiko@mail.ru

Аннотация. Мақалада еліміздің мемлекеттік органдарының стратегиялық құжаттарының мақсаттары мен міндеттеріне қол жеткізуді талдауды жүзеге асыратын ішкі аудиторлардың құзыреттілік деңгейін арттыру мәселелері қарастырылған. Мемлекеттік басқарудың тиімділігін арттыру мақсатында мемлекеттік мекемелердегі ішкі аудитордың құзыреттілік деңгейіне назар аудару маңыздылығы анықталды.

Құзыреттілік деңгейін арттыру құралы ретінде ішкі аудиттегі құзыреттілік моделі келтірілген. Модель білімнің төрт саласын анықтайды, олардың әрқайсысы әртүрлі халықаралық стандарттарды қамтиды, нақты функциялар, білім саласына сәйкес келетін негізгі дағдылар мен құзыреттіліктің үш деңгейін – жалпы білімнің болуын болжайтын бастапқы деңгей, қолданбалы білімі бар орта деңгей және жоғарғы деңгейді жеке қарастырыды.

Түйін сөздер: ішкі аудит, ішкі аудит қызметтері, ішкі аудиторлар біліктілігі, кәсіби құзыреттілік моделі.

Аннотация. В статье рассмотрены вопросы повышения уровня компетенции внутренних аудиторов, осуществляющих анализ достижения целей и задач стратегических документов государственных органов страны. В целях повышения эффективности государственного управления определено значение внимания к уровню компетентности внутреннего аудитора в государственных учреждениях.

Приведена модель компетентности во внутреннем аудите как средство повышения уровня компетентности. Модель определяет четыре области знаний, каждая из которых включает в себя различные международные стандарты, отдельно рассматривает конкретные функции, три уровня базовых навыков и компетенций, соответствующих области знаний – начальный уровень, предполагающий наличие общего образования, средний уровень с прикладными знаниями и высший уровень.